

Január 25. Pál napja

A napot Pálfordulónak vagy Pálfordulásnak is nevezik, arra a bibliai történetre utalva, amely szerint a Jézust üldöző Saul ezen a napon tért meg, és Pál apostol lett belőle. Szent Pál, a tizenharmadik apostol, a korai kereszténység jelentős alakja, aki nagy szerepet játszott a kereszténység elterjesztésében az európai kontinensen. A farizeus irányzatot követte, részt vett a korai keresztények üldözésében: jelen volt István vértanú kivégzésénél (ApCsel 7,58). Később a Damaszkuszban lévő keresztények ellen indult, de útközben (a „damaszkuszi úton”) csodás eseményben volt része (ApCsel 9,2-8), és ő is Jézus Krisztus követőjévé vált. Pál fordulása, pálfordulás, az Érdy-kódexben Szent Pál apostolnak megfordulatja, a Debreczeni-kódexben Szent Pál apostolnak megtérése, Beythe Istvánnál Szent Pál megtérőlése napja, a szegedi nép ajkán Jóraforduló Pál az apostol megtérésének (conversio S. Pauli) ünnepe. Időjárásából a termésre, a gazdasági élet kilátásaira következtetnek, hiszen az idő is lassanként a tavaszba fordul.

A jó idő jó termést jelent, a köd pedig a jószág pusztulását, a szelek pedig háborút. A szentesi elnépiesedett regula is így tudja: hogyha szeles pálfordulás, akkor leszen hadakozás. Ez a tudatlan embereknél – írja Bod Péter egy deák versezetnek, az előbbi változatának közlésével – Dies criticus, oly nap, melyből jövendőlnék. Ha tiszta, bőv termést, ha ködös, döghalált, ha essős, havat, szükségét jelent.

Későbbi kalendáriumi eredetű regulák is így tudják:

*Ha fényes Szent Pál,
Minden termés szépen áll.
Ha Pál fordul köddel,
Jószág hűllik döggel.*

Csanádapácaiak szerint, ha szép, derült az idő, akkor még annyi hideg napra lehet számítani, amennyi az esztendőből már eltelt. Sajátos, de szintén a gazdasági élettel összefüggő klárafalvi hiedelem szerint e napon meg kell a ludak fenekét piszkálni, hogy szaporán tojjanak. Magyarbánhegyes öregasszonyai így szoktak könyörögni: Pál, fordítsd meg a rostát, hiszen ezen a napon fordul meg az idő. Ha Pál napján süt a nap, itt is még nagy hidegekre számítanak a tél végén. Vásárosdombó hajdani vízimolnárai e napon kiállottak a széljárást kémlelni. Ha alulról fújt, akkor tudták, hogy még jeget kell törni. Sajátos módon éppen a déli szélből jósoltak

hideget. Kiskanizsa öregjei szerint pálfordulás: fele kenyér. Azt akarják vele mondani, ha a télire eltett élelem és takarmány fele még megvan, akkor nincs baj: a család már kitelel.

Székesfehérvár-Felsővároson így mondják: pálfordulás: fele kenyér, fele bor. Kissé bővebb a zalaszentbalázsi sentencia: fele kenyér, fele széna, fele fa. Bókaháza: Pálnak fordulása, fél tél elmúlása. Hasonló Németbólyé is: Paul Bekehr halber Winter hin oder her. Öcsöd békési faluban pálpogácsa sült még századunk elején is e napon. Hasonlóképpen pavlovnika sült a szomszédos szlovák evangélikusságnál is. A hozzá fűződő hiedelmek a lucapogácsával egyeznek: még sütés előtt a család minden tagja kiválaszt egy-egy pogácsát és libatollat dug bele. Akinek a pogácsáján a toll megpörzsölődik, még abban az esztendőben meghal. Egyező hagyományt őriz Dunaszekcső is. Különös somlóvidéki, orosz hiedelem, hogy e napon a határban minden esztendőben megfagy valaki, mert a tél megköveteli a maga áldozatát. A bukovinai magyarok szerint: „*Ha tiszta idő van, akkor jó szénatermés lesz, ha szél fúj, akkor kevés lesz a széna*” (Bosnyák S. 1977: 166).

A legismertebb Pál-napi regula így hangzik:

*Ha Pál fordul köddel,
az ember meghal döggel.*

A hajdani dögvészekre (pestis, kolera) jóslás emléke él ebben.

Ha ezen a napon a medve kijön a barlangjából, s meglátja az árnyékát, akkor befelé fordul, vagyis visszamegy, mert még sokáig hideg lesz (Egerbocs, Tarnalelesz, Rimóc). Rimócon, Hollókőn, Órhalmon ezen a napon *pálpogácsát* sütöttek. Annyit készítettek ahányan voltak, s a tetejébe tollat szúrtak. Akinek a tolla sütés közben elégett, az hamarosan meghalt. Ezt a szokást ismerték a Galga mentén és a Jászságban, még a református Jászkiséren is. A neve itt is *pálpogácsa*.

A gyimesi csángó magyarok úgy vélték, hogy a földben telelő állatok ezen a napon megfordulnak: „*A régiek úgy tartották, hogy Pálfordulókor, milyen állatok a földbe vannak, hogy ott telelnek, akkor akik fejvel befelé vannak. Akkor fordulnak kifelé, hogy jöjjenek a felszín felé.*” A moldvai csángó magyarok úgy vélték:

*„Ha Pál fordul fényvel,
Az ember meghal éhen.”*

Irodalom:

[B´l S´ndor: Ünnepi kalend´rium I. Budapest, 1977. 179-181.](#)

Biblia, Istennek az Ószövetségben és Újszövetségben adott kijelentése, Apostolok Cselekedetei 7,58 és 9,2-8. Magyar nyelvre fordította a Magyar Bibliatársulat Ószövetségi és Újszövetségi Bibliafordító Szakbizottsága, Budapest, 2011.

Gulyás Éva-Szabó László: Pál napja, In: Palócok IV. (szerk: Bakó Ferenc), 355-356.

Pozsony Ferenc: Erdélyi népszokások, Kolozsvár, 2006. 238-239.

Székely Ferenc: Jeles napok, ünnepek, szokások Vadasdon, Székelyudvarhely, 1999. 38.

[T´rai Zsuzsanna: Janu´r 26. P´l napja, In: Magyar N´prajz III. \(föszerk: Dömötör Tekla\), 119-120.](#)